
PWYLLGOR CRAFFU CORFFORAETHOL, 14.11.13

Yn bresennol: Y Cyngorydd Dyfrig Jones (Is-gadeirydd yn cadeirio).

Y Cynghorwyr:- Lesley Day, Elwyn Edwards, Trevor Edwards, Aled Evans, Selwyn Griffiths, Jason Humphreys, Charles W. Jones, Eryl Jones-Williams, June Marshall, Dafydd Meurig, Mair Rowlands, Gareth Thomas ac Eirwyn Williams.

Swyddogion yn bresennol: Gareth James (Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Yn bresennol ar gyfer eitem 4 isod:-

Alwyn Evans Jones (Pennaeth Adnoddau Dynol)
Sioned Williams (Pennaeth Economi a Chymuned)

Yn bresennol ar gyfer eitem 5 isod:-

Alwyn Evans Jones (Pennaeth Adnoddau Dynol)
Geraint Owen (Uwch Reolwr Adnoddau Dynol)
Stephen Barnard (Rheolwr Adnoddau Dynol a Datblygu'r Gyfundrefn)

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Gwynfor Edwards, Simon Glyn a Michael Sol Owen; Y Cynghorwyr Peredur Jenkins a John Wynn Jones (Aelodau Cabinet).

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. MATER BRYD

Nid oedd yr eitem hon wedi'i chynnwys ar y rhaglen, ond cytunodd y Cadeirydd i'w thrafod fel mater bryd o dan Adran 100B(4)(b) Deddf Llywodraeth Leol 1972 oherwydd yr angen i raglennu gwaith y pwyllgor dros y misoedd nesaf.

Nodwyd bod y Cadeirydd yn cael anhawster gyda dyddiadau cyfarfodydd y pwyllgor a'r cyfarfodydd paratoi rhwng nawr a diwedd ei gadeiryddiaeth, a chan ei fod yn awyddus i barhau yn y gadair hyd ddiwedd ei dymor, byddai'n rhaid newid dyddiadau cyfarfodydd lonawr a Mawrth o'r pwyllgor a'r cyfarfod paratoi ym mis Chwefror.

Nodwyd yn ychwanegol nad oedd y Cadeirydd na'r Is-gadeirydd ar gael i gadeirio'r cyfarfod paratoi nesaf am 1.00pm ar 26 Tachwedd a chytunwyd, yn ddarostyngedig bod ystafell a chyfieithydd ar gael, i symud y cyfarfod i 10.00am i alluogi i'r Is-gadeirydd fod yn bresennol.

Mynegwyd siomedigaeth gan aelod nad oedd y Cadeirydd yn gallu presenoli ei hun yn y cyfarfodydd.

PENDERFYNWYD bod y **Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu yn cadarnhau** trefniadau'r cyfarfod paratoi nesaf gyda'r aelodau ac yn cysylltu â hwy ymhellach gyda dyddiadau newydd ar gyfer cyfarfodydd Ionawr a Mawrth o'r pwyllgor a'r cyfarfod paratoi ym mis Chwefror.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 5 Medi, 2013 fel rhai cywir.

4. GWYNEDD AMDANI!

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd John Wyn Jones

Cyflwynwyd – adroddiad y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu yn gofyn i'r pwyllgor:-

- Ystyried cynnwys yr atodiadau i'r adroddiad a chwestiynu yn ôl yr angen;
- Ystyried sut orau i annog dinasyddion Gwynedd i gofrestru ar gyfer Cynllun Cyd Cymru;
- Ystyried cofrestru fel Partner i Cyd Cymru.

Gosododd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu'r cyd-destun ac ymhelaethodd y Pennaeth Adnoddau Dynol ar y cefndir i hyn oll drwy nodi:-

- Bod hwn yn brosiect newydd iawn ac nad oedd y Grŵp Prosiect wedi cyfarfod eto.
- Po fwyaf o unigolion sy'n cofrestru gyda Cyd Cymru, y rhataf fydd biliau ynni pawb.
- Bod Energy Helpline wedi ennill y tendr i hwyluso'r cynllun ac i helpu trigolion i gofrestru.
- Bod Energy Helpline yn symud y gwaith yn ei flaen mewn tri cham. Gweithredwyd y cam cyntaf erbyn hyn ac 'roedd modd i unrhyw un gofrestru gyda Cyd Cymru bellach.
- Byddai'r ail gam, ynghyd ag asesiad o'r cam cyntaf, yn digwydd yn Ionawr / Chwefror. Bwriedid ceisio dod â Gwynedd i mewn i'r ail gam, yn y gobaith y byddai rhywfaint o wybodaeth ar gael ynglŷn â'r cam cyntaf erbyn hynny fel y gellid asesu priodoldeb symud i'r cyfeiriad yma.
- Bod y cynllun hwn yn dod o dan grŵp o brosiectau sy'n cael eu harwain gan y Prif Weithredwr o dan yr emblem 'Cyngor Ni'.
- Ei bod yn ddyddiau cynnar iawn ar hyn o bryd ac y byddai yna lawer mwy i'w adrodd ym mis Ionawr / Chwefror.

Rhoddyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhawyd mai rôl y Cyngor fyddai gweithio mewn partneriaeth i annog cymaint â phosib' o drigolion y sir i brynu eu hynni drwy'r cynllun hwn, yn hytrach na mynd at y farchnad agored.
- Mewn ymateb i ymholiad, nododd y Pennaeth Adnoddau Dynol y byddai'n tybio bod modd i'r Cyngor, fel sefydliad, brynu i mewn i'r cynllun hwn, ond byddai'n rhaid gwirio hynny gyda swyddogion ynni'r Cyngor. Ychwanegodd y Pennaeth Economi a Chymuned fod yr Uned Gaffael yn edrych ar ddulliau o gael gwell bargaen i'r Cyngor o safbwynt pris ynni, er nad drwy'r prosiect penodol yma efallai.
- Nodwyd bod hwn yn gynllun gwerth chweil a syml yn y bôn.

- Holwyd a fyddai ysgolion yn rhan o gynllun Gwynedd. Awgrymodd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu y gellid gofyn y cwestiwn i'r Aelod Cabinet Adnoddau. Nododd y Cadeirydd mai pwrpas yr eitem dan sylw oedd edrych ar bobl sydd ar y tariff domestig, er y deallid bod ymdrechion ar y gweill i geisio cael bargaen debyg ar gyfer pobl sy'n prynu ar dariff busnes, yn cynnwys ysgolion, y Cyngor ei hun, ayb.
- Pwysleisiwyd pwysigrwydd gweithio gyda'r trydydd sector er mwyn gwneud y cam o gofrestru mor rhwydd â phosib' i bobl, yn enwedig pobl hŷn.
- Mynegwyd pryder o ddeall gan y Pennaeth Economi a Chymuned fod y cynllun wedi'i gyfyngu i bobl ar fudd-daliadau, gan fod yna bobl mewn gwaith, ond ar gyflog isel, sydd mewn gwaeth sefyllfa'n ariannol. Petai'r cynllun yn agored i bawb yn ddiwahân, byddai hefyd yn rhatach i bawb a byddai grym prynu pobl gyfoethog yn helpu'r llai ffodus. Awgrymwyd y dylid anfon neges at Cyd Cymru yn datgan bod eu llenyddiaeth yn gamarweiniol gan ei fod yn hyrwyddo'r cynllun i bawb. Dylid hefyd anfon neges gref i'r mudiad y dylent dderbyn pawb ar y cynllun ac na ddylid profi modd gan fod hynny'n cymhlethu'r sefyllfa ac yn annog pobl i beidio cofrestru.
- Awgrymwyd y dylid mynd ati ar unwaith i greu tudalen ar wefan y Cyngor yn egluro'n glir a syml beth yw'r cynllun a'r buddion ac yn ymgorffori doler i'r ffurflen gofrestru ar wefan Cyd Cymru. Dylid gadael i'r aelodau wybod pan fo'r dudalen wedi ymddangos ar y wefan fel y gallent gael y neges allan i'w hetholwyr, a dylai'r sawl sydd heb fynediad i'r we gael eu cynorthwyo i gofrestru trwy ddulliau eraill, e.e. dros y ffôn.
- Mewn ymateb i awgrym bod y cynllun hwn yn sgiwio'r farchnad, atebodd y Pennaeth Economi a Chymuned fod hwn yn fater cymhleth, ond bod cyfle yma i wneud gwahaniaeth i aelwydydd am y tair blynedd nesaf a dylid manteisio ar yr ymgyrch yma tra bo'r drafodaeth ehangach ynglŷn â chost ynni yn digwydd.
- Nodwyd bod angen sicrhau bod yr holl asiantaethau yng Ngwynedd yn rhoi'r un neges allan a bod y neges honno'n un syml.
- Gofynnwyd i'r Pennaeth Adnoddau Dynol ddiweddarau'r pwyllgor ar waith y Grŵp Prosiect yn dilyn asesiad o'r cam cyntaf.

5. GWEITHLU'R CYNGOR

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Peredur Jenkins

(A) Arolwg Ymgysylltu Staff 2013

Cyflwynwyd – adroddiad y Rheolwr Adnoddau Dynol a Datblygu'r Gyfundrefn ar ganlyniadau'r arolwg staff diweddar.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- Mynegwyd pryder bod morâl y staff yn isel a chodwyd cyfres o gwestiynau ynglŷn â sut y cafodd yr arolwg ei gynnal. Mewn ymateb, eglurodd y Pennaeth Adnoddau Dynol nad mesur morâl oedd diben yr arolwg, eithr mesur ymgysylltiad, sef sut mae'r staff yn bwrw iddi i gydweithio gyda'r Cyngor i roi'r gorau i bobl Gwynedd. Nododd fod yr arolwg yn agored i bawb, ac eithrio staff ysgolion. Gwnaed ymdrech lew eleni i geisio cyrraedd y llaw weithwyr gan mai dyma'r grŵp sy'n lleiaf tebygol o lenwi holiadur. Nododd ymhellach na ellid casglu bod yna fwy o anfonlonrwydd ymhlith staff rhai adrannau gan fod cymaint o gwestiynau mor wahanol i'w gilydd yn cael eu gofyn. O safbwynt rheolwyr, nododd fod canlyniadau'r arolwg diweddaraf yn dangos bod yr hyfforddiant a'r datblygiad a gawsant wedi bod yn

Ilwyddiannus. Fodd bynnag, o safbwynt arweinyddiaeth, nid oedd y staff yn teimlo bod negeseuon strategaeth y Cyngor yn glir, ond 'roedd yna raglenni ar y gweill i geisio unioni hyn. Nododd ymhellach fod y penderfyniad i ddefnyddio arolwg Times Best Companies wedi bod yn un uchelgeisiol iawn, ond 'roedd y Cyngor yn awyddus i geisio gosod ei hun i fyny yn erbyn y goreuon yn y wlad, yn gyrrff cyhoeddus a chwmmiâu preifat.

- Awgrymwyd mai'r ymgysylltu sy'n effeithio ar y morâl yn aml.
- Croesawyd y rhaglen waith i ddatrys y materion a godwyd yn yr arolwg.
- Gwnaed cais i'r aelodau dderbyn copi o ganlyniadau pob arolwg ymgysylltiad staff o hyn allan.
- Croesawyd y ffaith bod y Cyngor yn edrych ar ôl ei staff.

(B) Rheoli Salwch

Cyflwynwyd – adroddiad yr Uwch Reolwr Adnoddau Dynol i'r Panel Iechyd, Diogelwch a Lles Corfforaethol ar Absenoldebau Salwch 2012-13.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn â'r categori salwch '*Arall*', nododd yr Uwch Reolwr Adnoddau Dynol yr amheuid bod llawer o straen yn cael ei guddio o dan y pennawd hwn gan nad oedd pobl yn awyddus i ddatgan eu bod dan straen. Ymhelaethodd ar ymdrechion y Cyngor i ganolbwyntio ar wella ymwybyddiaeth staff o'r dulliau a thechnegau i osgoi / ymdrin â straen. Nododd hefyd nad oedd pobl yn siŵr weithiau pa gategori i'w ddefnyddio a'u bod, felly, yn dueddol o osod eu salwch o dan '*Arall*'. Fodd bynnag, 'roedd ymgyrch ar y gweill i ofyn i bobl nodi union natur y salwch fel bod modd i'r gweinyddwr adrannol, sy'n fwy cyfarwydd â'r categorïau, ei nodi o dan y math salwch cywir.
- Awgrymwyd y byddai'n fuddiol edrych ar dabl perfformiad 2012-13 yn ôl adran unigol (tudalen 2 o'r adroddiad) a'r tabl mathau o salwch (tudalen 3) fel grid er mwyn gweld oes yna gyflyrau penodol yn digwydd mewn adrannau penodol. Atebodd yr Uwch Reolwr Adnoddau Dynol fod hyn yn cael ei wneud, er nad yn ffurfiol er mwyn dadansoddi'n fanwl, a chytunodd y gellid datblygu hyn ymhellach.
- Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhaodd y Pennaeth Adnoddau Dynol nad oedd y Cyngor hwn erioed wedi defnyddio technegau gwyliadwriaeth i fesur salwch.
- Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn â '*Salwch Llun a Gwener*', ymhelaethodd yr Uwch Reolwr Adnoddau Dynol ar ymdrechion y prosiect lleihau absenoldebau, ple bo swyddogion personél, ymgynghorwyr iechyd galwedigaethol a rheolwyr yn y gwasanaethau yn cyd-weithio i reoli absenoldebau a hybu iechyd a lles yn gyffredinol, ynghyd â'r trefniant o gynnal paneli medrusrwydd ar sail afiechyd.
- Pwysleisiwyd y byddai'n well gweld y ffigurau absenoldeb yn cynyddu na bod gofalmwyr cartref, sy'n dioddef o anwyd, ac ati, yn dal i fynd i'r gwaith ac yn trosglwyddo heintiau i'r bobl fregus sydd dan eu gofal. Awgrymwyd cynnwys categori ychwanegol ar gyfer y math hwn o sefyllfa. Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Adnoddau Dynol fod rhaglen hybu iechyd a lles y Cyngor yn canolbwyntio llawer ar staff yn y maes gofal. Nid beirniadu pobl am fod yn absennol oedd y bwriad, ond ceisio bod yn gynhaliol a gwella safon eu hiechyd.

(C) Swyddogion yn Ymddeol a Dychwelyd

Cyflwynwyd – gwybodaeth am y flwyddyn 2012-13 a'r cymal a fabwysiadwyd gan y Cyngor fel rhan o'i Bolisi Tâl Blynyddol.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- Mewn ymateb i sylw bod y ffigurau'n ymddangos yn isel iawn, nododd y Pennaeth Adnoddau Dynol y derbyniwyd y ffigurau gan yr Uned Bensiynau, sydd â gwybodaeth am bob unigolyn sydd wedi gadael y Cyngor, a bod y swyddogion wedi mynd drwy'r rhestr i weld a oedd unrhyw un wedi dychwelyd i weithio gyda'r Cyngor.
- Honnodd aelod y bu achosion yn y gorffennol lle 'roedd y staff yn gwybod bod person am ddod yn ôl fel ymgynghorydd. Gofynnodd y Pennaeth Adnoddau Dynol i'r aelod ddod ag unrhyw achos penodol i'w sylw.
- Awgrymwyd gyrru neges i'r Adran Addysg yn datgan ei bod yn annheg ac yn anfoesol ail-gyflogi prifathrawon sydd wedi ymddeol pan fo cymaint o bobl ifanc yn methu cael gwaith.
- Awgrymwyd y byddai'n fuddiol i'r pwyllgor dderbyn dadansoddiad o'r ffigurau hyn yn flynyddol.
- Awgrymwyd edrych ar swyddogion sy'n ymddeol ac yn mynd i weithio i rannau eraill o lywodraeth leol, e.e. cynghorau tref a chymuned. Nododd y Cadeirydd fod hynny y tu allan i gyfrifoldeb y Cyngor hwn a chytunodd yr aelod i godi'r mater gyda'r Pennaeth Adnoddau Dynol y tu allan i'r pwyllgor.

6. ADRODDIAD CRAFFU BLYNYDDOL 2012-13

Cyflwynwyd – adroddiad y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu yn gofyn i'r pwyllgor:-

- Ystyried cynnwys yr Atodiad i'r adroddiad, cynnig newidiadau a'i gymeradwyo, os yn briodol, fel cofnod o waith y pwyllgor craffu am y flwyddyn i'w gynnwys yn yr Adroddiad Craffu Blynyddol.
- Ystyried ac argymhell sut orau i dracio gweithrediad yr argymhellion.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- Mynegwyd anfodlonrwydd nad oedd modd i aelodau godi materion o'r cofnodion mewn pwyllgorau. Atebodd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu y golygai hynny newid Cyfansoddiad y Cyngor. 'Roedd tracio argymhellion craffu yn fater gwahanol ac yn rhan o rôl yr aelodau fel craffwyr.
- Awgrymwyd nodi dyddiad cyflwyno pob argymhelliad i Aelod Cabinet.
- Nodwyd nad oedd y 73% o argymhellion y pwyllgor craffu hwn a dderbyniwyd gan yr aelodau cabinet ar gyfer 2012/13 yn cynnwys yr 11 argymhelliad yn deillio o drafodaeth y pwyllgor ar y Strategaeth Caffael na chafwyd ymateb iddynt. Gan hynny, gallai'r ganran derfynol fod yn is. Cytunwyd i ofyn i'r Aelod Cabinet Economi ddarparu atebion i'r 11 argymhelliad. Ar bwynt o eglurhad, nododd Cadeirydd y Grŵp Ymchwiliad Craffu Caffael Cynaliadwy fod yr Aelod Cabinet wedi gofyn i'r adran wneud ymchwiliad i'r system gaffael yn gyfan gwbl. Awgrymwyd, os mai dyna'r rheswm dros y diffyg ymateb, bod y craffwyr angen cadarnhad o hynny
- Nodwyd bod yr argymhellion sy'n deillio o drafodaeth y pwyllgor ar Adroddiad Perfformiad y Cyngor 2011-12 wedi eu hollti a draws nifer o benawdau, ac os

oeddent yn argymhellion unigol, 'roedd y ganran yn disgyn yn is fyth. 'Roedd angen cysoni rhain gyda gweddill yr argymhellion drwy eu nodi ar wahân.

- Nodwyd nad y ffaith bod argymhelliad wedi'i wrthod sy'n bwysig, eithr y rheswm pam ei fod wedi'i wrthod. Awgrymwyd cynnwys brawddeg, neu baragraff ar y mwyaf, i egluro pam bod argymhelliad wedi'i wrthod, ac yng nghyswllt argymhelliad sydd wedi'i dderbyn, dylid cynnwys brawddeg yn nodi hynny ac yn egluro sut y gweithredwyd ar yr argymhelliad hwnnw. I'r perwyl hwn, awgrymwyd hefyd y dylai'r adroddiad nodi dyddiad derbyn neu wrthod yr argymhelliad.
- Nodwyd bod angen cytundeb gyda'r Cabinet ynglŷn â phryd maent yn mynd i ymateb i argymhelliad, hyd yn oed petai'r ymateb hwnnw ond yn nodi na chafwyd cyfle i edrych ar y mater eto. Awgrymwyd y dylai'r cyd-gyfarfod rhwng y cadeiryddion craffu a'r Cabinet drafod hyn a dod i gytundeb ar y ffordd ymlaen.
- Gan gyfeirio at benderfyniad Cyfarfod Paratoi 8 Hydref i atgoffa'r Aelodau Cabinet o'r angen i weithredu ar yr argymhellion ac i ofyn am ddiweddariadau, awgrymodd y Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu y byddai'n ddefnyddiol adnabod aelodau unigol o'r pwyllgor i dracio eitemau penodol gydag ef, fel y gallent ddod i mewn yn ehangach i'r gwaith y tu allan i'r pwyllgor ei hun. Hefyd, wrth gyflwyno argymhellion i Aelod Cabinet, dylid pennu dyddiad neilltuoel ar gyfer cyfarfod yr Aelod Cabinet i gael diweddariad o'r sefyllfa a chynnwys nodyn o'r cyfarfod hwnnw yn yr adroddiad maes o law.
- Yn ogystal â nodi'r effaith ddisgwyliedig, dylid hefyd nodi unrhyw effeithiau concrit y gellir eu mesur.
- Awgrymwyd y dylai adroddiad 2013-14 gyfeirio'n ôl at adroddiad eleni a rhoi diweddariad o'r sefyllfa.
- Nododd aelod na themlai'n fodlon gyda chanlyniad yr ymchwiliad craffu meddylfryd systemau oherwydd bod casgliadau'r grŵp ymchwil wedi cael eu hanwybyddu. I'r diben hwn, awgrymodd y dylid mynd yn ôl eto at yr Aelodau Cabinet perthnasol i ofyn am atebion. Cytunodd Cadeirydd yr Ymchwiliad i wneud hyn gyda'r Rheolwr.

Nododd y Cadeirydd y byddai'r pwyllgor yn derbyn drafft o'r adroddiad blynyddol wedi'i ddiweddarau ar ryw bwynt yn ystod y misoedd nesaf.

7. BLAEN RAGLEN WAITH CRAFFU 2013-2014

Cyflwynwyd – y fersiwn ddiweddaraf o'r rhaglen waith.

PENDERFYNWYD trafod y rhaglen waith yn y Cyfarfod Paratoi nesaf.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00am a daeth i ben am 11.50am.